

СУЧАСНИЙ СТАН ЕКОНОМІЧНОЇ ТА ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

У статті розглянуто поняття фінансової безпеки сільськогосподарських підприємств. Поставлена проблема підвищення рівня прибутковості виробництва в діяльності аграрних підприємств. Визначено головні критерії економічної безпеки підприємств.

Проведено аналіз динаміки зміни рентабельності виробництва головних видів продукції сільського господарства. Автором були розраховані показники фінансового стану та результатів діяльності сільськогосподарських підприємств Харківської області у 2015-2017 рр.. Була проаналізована структура капіталу цих господарств.

Здійснено аналіз фінансової стійкості підприємства за джерелам формування запасів і затрат. На основі отриманих розрахунків і порівняння їх з нормативними значеннями, виявлено сучасний стан економічної та фінансової безпеки сільськогосподарських підприємств.

Ключові слова: економічна безпека, фінансова безпека, сільськогосподарські підприємства, фінансовий стан, фінансова стійкість.

Постановка проблеми. В сучасних умовах ринкової економіки існування будь-якого підприємства можливо за умов не тільки виробництва конкурентоспроможної продукції, а перш за все стабільного фінансового стану та позитивних фінансових результатів діяльності. Саме проблеми фінансів були одними з головних факторів, що у 90-ті роки призвели до економічної кризи в сільському господарстві. Безумовно, не тільки сільське господарство в ті роки потерпало від кризи. Обсяги виробництва зменшувались майже у всіх галузях. Центральною проблемою всіх підприємств була перебудова економічного механізму функціонування та пристосування до ринкових умов діяльності. З роками більшість галузей адаптувалися до змін ринкового середовища, але в сучасних умовах глобалізації стан економічної та фінансової безпеки сільськогосподарських підприємств залишається на хиткому рівні.

Аналіз останніх публікацій. В сільському господарстві проблеми фінансової безпеки досліджувались багатьма вченими. П. Саблук, аналізуючи відтворювальні процеси в аграрному виробництві, зазначав, що диспаритет цін у сільському господарстві 90-х років призвів до вимивання оборотних коштів та мінімізував інвестиційні можливості [1]. О. Приказюк стверджував, визначальними факторами фінансової безпеки, «можна вважати прибутковість сільськогосподарської діяльності, яка визначається за допомогою показників рентабельності. Так, за рахунок прибутку можна збільшити власний капітал підприємства, сформувати достатній резервний фонд, застрахувати основні ризики у страховій компанії та започаткувати нові напрями сільськогосподарського виробництва для диверсифікації бізнесу» [2].

З точки зору А. М. Штангрета, Я. В. Котляревського, О. В. Мельникова нинішній рівень збитковості господарської діяльності вітчизняних підприємств, як один із

основних параметрів фінансової безпеки, становить серйозну загрозу як для національної економіки, так і для соціальної стабільності в країні [3].

О. С. Вдовенко відмічає «Фінансова безпека суб'єктів підприємництва в аграрній галузі визначається таким станом, за якого підприємства стабільно та ефективно функціонують в умовах галузевої невизначеності, включаючи конкурентне середовище і виконання суспільно-економічних функцій продовольчої та екологічної безпеки» [4, с. 128].

Невирішені частини проблеми. Діяльність сільськогосподарських підприємств є багатограним процесом, у якому досягнення стабільного позитивного фінансового результату ускладнено багатьма факторами зовнішнього та внутрішнього середовища. Проблеми підвищення рівня прибутковості виробництва є в сьогоднішніх умовах одними з найбільш значущих в діяльності аграрних підприємств. Накопичення цих проблем в подальшому можуть створити значні економічні загрози як для самих виробників, так і держави в цілому.

Мета статті. Виявлення сучасного стану економічної та фінансової безпеки сільськогосподарських підприємств за допомогою аналізу структури капіталу та розрахунку коефіцієнтів, що характеризують рівень фінансової безпеки підприємств на базі даних фінансової звітності окремих підприємств. Визначення фінансової стійкості сільськогосподарських підприємств.

Результати дослідження. Проаналізувавши публікації з даної теми, маємо різні підходи до формулювання поняття «фінансової безпеки». Це створює окремі проблеми при розробці конкретної методики та показників, які будуть характеризувати її рівень.

Таблиця 1.

Рівень рентабельності виробництва окремих видів продукції сільського господарства 2008-2016 рр., %

Культури	2008	2014	2015	2016	Відхилення 2016 р. від 2008 р. (+,-)
Зернові та зернобобові культури - всього	16,4	25,8	43,1	37,8	21,4
Пшениця озима	17,6	28	36,5	31,9	14,3
Пшениця яра	5,8	52	30,7	26,2	20,4
Кукурудза на зерно	10,6	26,2	50,3	45,7	35,1
Соняшник	18,4	36,5	80,5	63	44,6
Ріпак озимий	12,8	29,2	46	47,3	34,5
Цукровий буряк	7,1	17,9	28,2	24,3	17,2
ВРХ на м'ясо	-24,1	-35,9	-17,9	-24,3	-0,2
Свині на м'ясо	0,3	5,6	12,7	-4,5	-4,8
Птиця на м'ясо	-11,3	-15,4	-6,1	5	16,3
Молоко	4,1	11	12,6	18,2	14,1
Яйця курячі	13	58,8	60,9	0,5	-12,5

Джерело: складено та розраховано автором за даними [5]

Однак за будь-якої ситуації одним з головних критеріїв економічної безпеки є рівень прибутковості виробництва. Саме тому розпочімо аналіз з розгляду динаміки зміни рентабельності виробництва головних видів продукції сільського господарства.

Аналіз даних таблиці дає підстави для висновку, що рівень рентабельності продукції рослинництва суттєво перевищував рівень рентабельності продукції тваринництва. Серед конкретних видів продукції рослинництва відмітимо, що рівень рентабельності соняшнику був найвищим. Особливо це стосується 2015-2016 рр., коли він був найвищим серед видів продукції. Так, у 2015 році величина рентабельності дорівнювала 80,5%, а у 2016 році – 63 %, що на 44,6% було більше ніж у 2008 році. Також серед продукції рослинництва високорентабельним є виробництво кукурудзи на зерно та ріпаку озимого. У 2016 році він дорівнював 45,7% та 47,3% відповідно, що на 35,1% та 34,5% було більшим ніж у 2008 році. Відносно найбільш поширеної групи культур - зернових та зернобобових. Їх рівень рентабельності впродовж всього періоду знаходився на достатньому рівні. Так, у 2008 він був рівним 16,4%, у 2014 році – 25,8%, 2015 – 43,1%, 2016- 37,8%. Ця група культур є доволі прибутковою та високоефективною. Відносно рентабельності виробництва цукрового буряка. В даному випадку вона виявилось дещо меншою ніж у попередніх культур. Зокрема, у 2015 році дорівнювала 28,2%, а у 2016 – 24,3%. Але в цілому її рівень рентабельності був достатнім для економічної зацікавленості у виробництві даних культур.

Зовсім інша ситуація мала місце по продукції тваринництва. В даному випадку прибутковими протягом проаналізованого періоду було виробництво молока та яєць. У 2016 році прибутковим стало виробництво і м'яса птиці. В той же саме час, виробництво ВРХ на м'ясо було глибоко збитковим. У 2016 році рівень збитковості по даній продукції дорівнював 24,3%. Саме ці факти пояснюють причини занепаду даної галузі порівняно з продукцією рослинництва. В свою чергу, відсутність економічного механізму розширеного відтворення в галузі тваринництва не дозволяє стабільно нарощувати обсяги виробництва.

Обов'язковим елементом при аналізі сучасного стану економічної та фінансової безпеки сільськогосподарських підприємств, також, повинна бути оцінка рівня ліквідності балансу, ефективності використання активів та капіталу, рівень прибутковості діяльності, та інші чинники. Зокрема, О. А. Кириченко та М. В. Коніжай звертають увагу на принципову відмінність між аналізом фінансового стану суб'єкта господарювання та оцінкою ризику, яка полягає в тому, що враховує коливання (нестабільність) фінансових показників у часі [6]. Відповідно, важливим, при оцінці впливу нестабільності фінансових показників на економічну безпеку сільськогосподарських підприємств, є комплексне використання фінансово-економічних інструментів.

Як вважають О. В. Гривківська та В. В. Осипенко, фінансову безпеку сільського господарства доцільно визначити, як процес формування й ефективного використання фінансових ресурсів за умови "виключення можливості зловживань фінансовими коштами та перенаправлення фінансових потоків у незакріплені законодавством сфери їх використання" [7]. При цьому обсяги таких ресурсів, на їх

думку, повинні відповідати необхідно-відтворювальному рівню фінансового забезпечення як окремого підприємства, так і сільського господарства загалом. Нагальними проблемами фінансової безпеки сільського господарства є брак фінансових ресурсів, використання підприємствами коштів не за призначенням, великі борги та їх обслуговування.

Г. Вечканов, крім рівня платоспроможності й ліквідності оборотних засобів, при аналізі рівня економічної безпеки підприємств, пропонує досліджувати рівень ефективності використання ресурсів підприємства, прибутковість і рентабельність, ефективність діяльності із запобігання негативним внутрішнім та зовнішнім впливам на фінансову безпеку, рівень контролю господарської діяльності з позиції підвищення ефективності виробництва [8].

З метою дослідження рівня фінансової безпеки сільськогосподарських підприємств, було вирішено провести його аналіз на рівні окремих підприємств. З цієї метою на базі даних фінансової звітності сільськогосподарських підприємств Харківської області було вирішено розрахувати наступні показники:

- співвідношення поточних пасивів і власного капіталу (поточні зобов'язання/власний капітал);
- коефіцієнт залежності робочого капіталу (довгострокові зобов'язання/робочий капітал);
- коефіцієнт ліквідності робочого капіталу (платіжні засоби/робочий капітал);
- співвідношення оборотних та необоротних активів (оборотні активи/необоротні активи);
- питома вага запасів в оборотних активах (запаси/оборотні активи);
- коефіцієнт абсолютної ліквідності (грошові кошти / поточні зобов'язання);
- коефіцієнт проміжної ліквідності ((грошові кошти + дебіторська заборгованість)/ поточні зобов'язання);
- коефіцієнт- загального покриття (оборотні активи/ поточні зобов'язання);
- коефіцієнт Бівера (чистий грошовий потік/залучений капітал);
- коефіцієнт реальної вартості основних засобів (основні засоби/ активи);
- оборотність активів (чистий доход/активи);
- тривалість обороту кредиторської заборгованості (365/коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості);
- тривалість обороту запасів (365/коефіцієнт оборотності запасів);
- тривалість операційного циклу (тривалість обороті дебіторської заборгованості +тривалість обороту запасів);
- тривалість фінансового циклу (тривалість операційного циклі – тривалість обороті кредиторської заборгованості);
- співвідношення виручки від реалізації та поточних пасивів (чистий доход/поточні зобов'язання);
- рентабельність власного капіталу (чистий прибуток/капітал);
- рентабельність діяльності (чистий прибуток /витрати підприємства);
- рентабельність капіталу (чистий прибуток/капітал).

В якості бази для аналізу виступали дані фінансової звітності сільськогосподарських підприємств з площею землекористування більше 200 га. При цьому сукупність підприємств у 2015 році складала 147 підприємств, у 2016 році – 143 підприємства, у 2017 році – 134 підприємства.

В даному випадку на прикладі конкретних підприємств було розраховано 25 показників які характеризували структуру капіталу, ділову активність, рівень ліквідності, рентабельності.

Почнемо аналіз з розгляду показників структури капіталу. В першу чергу серед даної групи показників слід відмітити суттєве зменшення коефіцієнта фінансового левериджа. Його значення скоротилось з 0,673 у 2015 році до 0,324 у 2017 році. Це є свідчення падіння величини довгострокових зобов'язань порівняно з власним капіталом, що в свою чергу не є позитивним явищем, так як обмежує інвестиційні можливості підприємств. Також, саме із зменшенням величини довгострокових зобов'язань пов'язано і зменшення величини коефіцієнта залежності робочого капіталу. Хоча сама величина даного коефіцієнта знаходилась в межах нормативних значень. Окремо необхідно відзначити суттєве перевищення оборотних активів над необоротними. Інші показники структури капіталу були відносно стабільні. Щодо величини коефіцієнтів ліквідності балансу: їх значення також знаходилось в межах нормативних. Однак, загальна тенденція була на зменшення рівня ліквідності.

Таблиця 2.

Показники фінансового стану та результатів діяльності сільськогосподарських підприємств Харківської області у 2015-2017 рр.

Показник	2015 р.	2016 р	2017р	Відхилення(+,-)	
				2015 р	2016р
Коефіцієнт автономії	0,364	0,413	0,459	0,095	0,046
Коефіцієнти забезпеченості оборотних активів власними оборотними коштами	0,458	0,437	0,442	-0,017	0,005
Коефіцієнт поточних зобов'язань	0,615	0,689	0,725	0,110	0,036
Коефіцієнт фінансового левериджа	0,673	0,442	0,324	-0,349	-0,118
Коефіцієнт співвідношення необоротних активів і власних коштів	0,762	0,682	0,647	-0,115	-0,035
Співвідношення поточних пасивів і власного капіталу	1,076	0,980	0,855	-0,221	-0,125
Коефіцієнт залежності робочого капіталу	0,739	0,582	0,478	-0,260	-0,103
Коефіцієнт ліквідності робочого капіталу	1,722	1,834	1,767	0,046	-0,067
Співвідношення оборотних та необоротних активів	2,608	2,551	2,370	-0,238	-0,181
Питома вага запасів в оборотних активах	0,318	0,387	0,400	0,082	0,013

Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,115	0,065	0,099	-0,016	0,034
Коефіцієнт проміжної ліквідності	1,127	0,959	0,970	-0,157	0,010
Коефіцієнт загального покриття	1,846	1,775	1,791	-0,055	0,017
Коефіцієнт Бівера	0,315	0,239	0,179	-0,136	-0,060
Коефіцієнт реальної вартості основних засобів	0,194	0,205	0,216	0,022	0,010
Оборотність активів, ресурсовіддача	0,691	0,536	0,555	-0,137	0,018
Тривалість обороту кредиторської заборгованості	167	235	177	10	-59
Тривалість обороту дебіторської заборгованості	209	246	225	16	-21
Тривалість обороту запасів	131	198	201	69	3
Тривалість операційного циклу	341	444	426	85	-19
Тривалість фінансового циклу	173	209	249	76	40
Співвідношення виручки від реалізації та поточних пасивів	1,766	1,325	1,413	-0,353	0,088
Рентабельність власного капіталу	0,481	0,273	0,147	-0,334	-0,126
Рентабельність діяльності	0,274	0,220	0,132	-0,142	-0,088
Рентабельність капіталу	0,175	0,113	0,068	-0,108	-0,045

Джерело: власні розрахунки

Група показників, які характеризують ділову активність сільськогосподарських підприємств (тривалість обороту дебіторської заборгованості, тривалість обороту запасів, тривалість операційного циклу, тривалість фінансового циклу, співвідношення виручки від реалізації та поточних пасивів), мала незначну тенденцію до погіршення. Так, тривалість операційного циклу у 2017 році збільшилась порівняно з 2015 роком на 85 днів. Це свідчить про зменшення ефективності використання коштів в процесі операційної діяльності.

Що стосується показників рентабельності, то в даному випадку по всіх трьох розрахованих показниках, має місце тенденція до зменшення. Рентабельність власного капіталу зменшилась з 0,481 у 2015 році до 0,147 у 2017 році, рентабельність діяльності з 0,274 до 0,132 відповідно, рентабельність капіталу – з 0,175 до 0,068 відповідно.

Таким чином, проведений загальний аналіз показників фінансового стану та діяльності сільськогосподарських підприємств Харківської області за 2015-2017 рр. дає підстави для наступного висновку. Має місце відносна стабільність рівня фінансового стану. Рівень показників ліквідності знаходиться на нормативному рівні з незначним трендом на зменшення. Найбільш негативною тенденцією є зменшення рівня рентабельності як капіталу підприємства, так і понесених витрат.

Одним з елементів який визначає рівень економічної безпеки підприємства є рівень фінансової стійкості. Фінансова стійкість є відображенням стабільного перевищення доходів над витратами, що забезпечує вільне маневрування грошовими коштами підприємства. Іншими словами, фінансова стійкість

характеризує ступінь фінансової залежності підприємства щодо володіння своїм майном і його використання [9]. Цей ступінь можна оцінювати за різними критеріями:

- рівнем покриття матеріальних обігових коштів (запасів) стабільними джерелами фінансування;

- платоспроможністю підприємства;

- часткою власних або стабільних джерел у сукупних джерелах фінансування.

Аналіз фінансової стійкості підприємства здійснюється за допомогою сукупності абсолютних і відносних показників. Абсолютні показники використовують для визначення фінансової стійкості за критерієм стабільності джерел покриття запасів. З цією метою визначають “нормальні” джерела формування запасів (власний оборотний капітал, короткострокові кредити і позики), а також суму кредиторської заборгованості за товари, роботи та послуги, і співставляють їх з сумою запасів.

Для характеристики джерел формування запасів використовують кілька показників, відображаючих різний ступінь їх охоплення:

- наявність власних джерел формування оборотного капіталу дорівнює різниці власних засобів і необоротних активів;

- наявність робочого капіталу для формування запасів;

- загальна величина джерел формування запасів і затрат, отримується шляхом додавання до попереднього показника поточних джерел їх формування. До останніх відноситься короткострокові кредити банків, кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги; з одержаних авансів; з векселів виданих.

Трьом джерелам формування запасів і затрат відповідають три варіанти забезпеченості їх, а саме:

- надлишок (+), недостача (-) власних джерел формування, засобів дорівнює різниці між наявними джерелами формування запасів і затрат її величиною запасів і затрат;

- надлишок (+), недостача (-) робочого капіталу, дорівнює різниці між величиною робочого капіталу та величиною запасів і затрат;

- надлишок (+), недостача (-) загальної величини джерел формування запасів і затрат.

У залежності від конкретної вартості забезпеченості запасів і затрат джерелами фінансування можна виділити наступні типи фінансової стійкості підприємства.

Абсолютно стабільне фінансове положення. Умови його наступні:

$$\text{ВДФЗ} \geq 3 \quad (1)$$

де ВДФЗ – власні джерела формування запасів;

3 – запаси.

Нормальне фінансове положення, яке гарантує платоспроможність підприємства. Умови його наступні:

$$\text{ВДФЗ} \leq 3 \leq \text{РК} \quad (2)$$

де РК – робочий капітал.

Нестабільне фінансове положення, при якому підприємство частково втрачає свою платоспроможність, але при запровадженні певних заходів існують реальні можливості щодо її поновлення. Умови його наступні:

$$PK \leq 3 \leq 3B \quad (3)$$

де 3B – загальна величина джерел формування запасів.

Кризисне фінансове положення, характеризується повною втратою платоспроможності та фактично свідчить про стан банкрутства підприємства. Умови його такі:

$$33 \leq 3B \quad (4)$$

В таблиці 3 наведені фактичні дані рівня забезпеченості запасів відповідним джерелами за 2015-2017 рр. дослідженої сукупності сільськогосподарських підприємств Харківської області. В даному випадку за всі роки ми маємо другий тип фінансової стійкості з точки зору забезпеченості запасів джерелами формування. Тобто робочого капіталу підприємств вистачало для покриття запасів.

Таблиця 3.

Фінансова стійкість за критерієм стабільності джерел покриття запасів сільськогосподарських підприємств Харківської області за 2015-2017 рр. млн. грн

Показники	2015 р.	2016 р.	2017р.	Відхилення(+,-)	
				2015 р.	2016р.
Власний капітал	5898,1	8366,2	9892,0	3993,9	1525,8
Необоротні активи	4493,4	5704,5	6395,2	1901,7	690,7
Власні обігові кошти	1404,6	2661,7	3496,8	2092,2	835,1
Довгострокові зобов'язання, забезпечення наступних витрат і платежів	3968,5	3695,3	3203,6	-764,9	-491,7
Наявність робочого капіталу	5373,1	6356,9	6700,4	1327,3	343,452
Короткострокові кредити та позики, кредиторська заборгованість за товарними операціями, векселі видані	2150,5	2388,4	4428,1	2277,6	2039,7
Джерела утворення запасів і витрат	7523,6	8745,3	11128,5	3604,9	2383,2
Запаси	3728,3	5631,1	6060,7	2332,5	429,6
Надлишок (+) або нестача (-) власних обігових коштів	-2323,6	-2969,5	-2563,9	-240,3	405,5
Надлишок (+) або нестача (-) робочого капіталу	1644,8	725,8	639,6	-1005,2	-86,1
Надлишок (+) або нестача (-) джерел формування запасів	3795,3	3114,2	5067,8	1272,5	1953,6
Тип фінансової стійкості	2	2	2		

Джерело: власні розрахунки за даними фінансової звітності

Це означає, що якість фінансів сільськогосподарських підприємств в Харківській області знаходилась на прийнятному рівні. Безумовно, даний висновок, сформувавший в умовах явно не оптимальної структури балансу сільськогосподарських підприємств. В даному випадку мається на увазі недостатній рівень оборотних активів. В разі, якщо їх величина збільшиться, то джерел для формування оборотних активів, в тому числі і запасів може не вистачити.

Висновки. Таким чином, аналіз рівня економічної і фінансової безпеки сільськогосподарських підприємств дав можливість відзначити наступне. Рівень рентабельності виробництва продукції рослинництва дозволяє підприємствам формувати економічні механізми для підвищення інтенсивності виробництва та запровадження інновацій. В той же саме час збитковість виробництва тваринництва, особливо м'яса, створює суттєві перешкоди на шляху збільшення його обсягів. Фінансовий стан сільськогосподарських підприємств Харківської області слід признати задовільним. Це означає що необхідно знаходити можливості вирішення поточних проблем веденням операційної діяльності. В той же саме час, питання пов'язані з оновленням основних засобів, мають стратегічну проблему, яка може в найближчий час стати суттєвим фактором, який буде визначати падіння виробничих можливостей підприємств.

Перспективи подальших досліджень. Для розробки сукупності методів підвищення економічної безпеки сільськогосподарських підприємств подальші дослідження автора будуть спрямовані на аналіз якості фінансів підприємств сільського господарства.

Література.

1. Саблук П.Т. Формування і розвиток наукових основ забезпечення відтворювального процесу в аграрному виробництві / П.Т. Саблук // Економіка АПК. - 2003. - №2. - С. 50-55.
2. Приказюк О. Прибуток у формуванні фінансової безпеки сільськогосподарських підприємств / О. Приказюк // Банківська справа. - 2009. - № 2. - С. 82-88.
3. Штангрет А. М. Фінансова безпека підприємства: методичні засади управління / А. М. Штангрет, Я. В. Котляревський, О. В. Мельников // Фінанси України. - 2013. - № 11. - С. 56-65.
4. Вдовенко О. С. Економічна сутність фінансової безпеки суб'єктів підприємництва в аграрній сфері економіки / О. С. Вдовенко // Економіка АПК. - 2014. - № 1. - С. 125-129.
5. Витрати на виробництво продукції сільського господарства в сільськогосподарських підприємствах за 2016 рік / за ред. О.М. Прокопенко. – К., 2017. – 23 с.
6. Кириченко О. А. Економічна безпека суб'єктів господарювання в умовах довгострокового кредитування / О. А. Кириченко, М. В. Коніжай // Фінанси України. - 2011. - № 6. - С. 103-117.
7. Гривківська О. В. Фінансова безпека сільського господарства регіонів України / О. В. Гривківська, В. В. Осипенко // Фінанси України. - 2011. - № 7. - С. 93-103.
8. Вечканов Г.С. Экономическая безопасность: Учебник / Г.С. Вечканов. - СПб.: Питер, 2007. – 425 с.
9. Фінансовий аналіз: Навч. посібник / М.Д. Білик, О.В.Поплавська, Н.М.Притуляк, Н.Ю.Невмержицька – К.:КНЕУ, 2005. – 592 с.

References.

1. Sabluk P.T. Formuvannya I rozvitok naukovih osnov zabezpechennya vldtvoryuvalnogo protsesu v agrarnomu virobnitstvi / P.T. Sabluk // Ekonomika APK. - 2003. - № 2. - P. 50-55.
2. Prikazyuk O. Pributok u formuvanni flnansovoYi bezpeki slskogospodarskih pldpriEmstv / O. Prikazyuk // Banklvska sprava. - 2009. - № 2. - P. 82-88.

3. Shtangret A. M. Finansova bezpeka pldpriEmstva: metodichni zasadi upravlinnya / A. M. Shtangret, Ya. V. Kotlyarevskiy, O. V. Melnikov // Finansy UkraYini. - 2013. - № 11. - P. 56-65.
4. Vdovenko O. S. Ekonomichna sutnlst finansovoYi bezpeki sub'Ektiv pldpriEmnitstva v agrarnly sferl ekonomiki / O. S. Vdovenko // Ekonomika APK. - 2014. - № 1. - P. 125-129.
5. Vitraty na virobnitstvo produktiv sllskogo gospodarstva v sllskogospodarskih pldpriEmstvah za 2016 rik / za red. O.M. Prokopenko. – K., 2017. – 23 p.
6. Kirichenko O. A. Ekonomichna bezpeka sub'Ektiv gospodaryuvannya v umovah dovogstrokovogo kredituvannya / O. A. Kirichenko, M. V. Konzhay // Finansy UkraYini. - 2011. - № 6. - P. 103-117.
7. Grivkivska O. V. Finansova bezpeka sllskogo gospodarstva regionlv UkraYini / O. V. Grivkivska, V. V. Osipenko // Finansy UkraYini. - 2011. - № 7. - P. 93-103.
8. Vechkanov G.S. Ekonomicheskaya bezopasnost: Uchebnik / G.S. Vechkanov. - SPb.: Piter, 2007. – 425 p.
9. Finansoviy anallz: Navch. poslbnik / M.D. Bllik, O.V.Poplavska, N.M.Pritulyak, N.Yu.Nevmerzhitska – K.:KNEU, 2005. – 592 p.

Дарья Малюкина, соискатель
ХНАУ им. В.В. Докучаева

ТЕКУЩЕЕ СОСТОЯНИЕ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ И ФИНАНСОВОЙ БЕЗОПАСНОСТИ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ

В статье рассмотрено понятие финансовой безопасности сельскохозяйственных предприятий. Поставлена проблема повышения уровня прибыльности производства деятельности аграрных предприятий. Определены главные критерии экономической безопасности предприятий.

Проведен анализ динамики изменения рентабельности производства главных видов продукции сельского хозяйства.

Автором были рассчитаны показатели финансового состояния и результатов деятельности сельскохозяйственных предприятий Харьковской области за 2015-2017гг. Была проанализирована структура капитала этих хозяйств.

Осуществлен анализ финансовой устойчивости предприятий по показателям источника формирования запасов и затрат.

На основе полученных расчетов и сопоставления их с нормативными значениями, выявлено текущее состояние экономической и финансовой безопасности сельскохозяйственных предприятий.

Ключевые слова: *экономическая безопасность, финансовая безопасность, сельскохозяйственные предприятия, финансовое состояние, финансовая устойчивость.*

Dariia Maliukina, Ph.D Student
Kharkov National Agricultural University named after V.V. Dokuchaeva

CURRENT STATE OF ECONOMIC AND FINANCIAL SAFETY OF AGRICULTURAL ENTERPRISES

The article deals with the concept of financial safety of agricultural enterprises. In modern conditions, a successful business activity is possible only with a stable financial situation and positive financial results of the activity, as indicated by the author.

The problem of increasing the profitability of production in the activity of agrarian enterprises was revealed.

The article defines the main criteria of economic safety of enterprises. The analysis of dynamics of change of profitability of production of main types of agricultural products is carried out. This analysis

showed more profitable crops and less cost-effective crops grown for the study period. Detected cultures, in the cultivation of which there is a greater interest of agricultural producers. The author shows the facts of the decline of the livestock sector in the investigated period.

Mandatory elements must also be assessing the level of balance sheet liquidity, efficiency and capital assets, profitability activity and other factors, as noted by the author.

In order to study the level of financial security of agricultural enterprises, the author decided to hold it at the level of individual enterprises. For this purpose, based on the financial statements of agricultural enterprises of the Kharkiv region for 2015-2017 years, the following indicators were calculated: the coefficient of autonomy, the coefficients of the provision of current assets with their current assets, the ratio of current liabilities, the ratio of financial leverage, the ratio of non-current assets and equity, the ratio of current liabilities and equity, the coefficient of dependence of working capital, the coefficient of liquidity of working capital, the ratio of reversal their and non-current assets, the share of inventories in working assets, the ratio of absolute liquidity, the ratio of intermediate liquidity, the ratio of total coverage, the ratio of Beaver, the ratio of the real value of fixed assets, the turnover of assets, resource return, the duration of turnover payable, receivables, stocks, duration of the operational cycle, financial cycle, ratio of proceeds from sales and current liabilities, return on equity, profitability, profitability capital.

An analysis of financial sustainability of agricultural enterprises has been carried out. The author identified the types of financial sustainability of agricultural enterprises, depending on the sources of stock formation. These included: a completely stable financial situation, a normal financial situation, an unstable financial situation, and a crisis financial position. In the investigated author of the enterprises found the second type of financial stability. It shows a normal financial position, which guarantees the solvency of the enterprise.

During the research years, the working capital of enterprises was enough to cover stocks. Along with this, the author found insufficient level of non-current assets.

As a result, the author of the article revealed the current state of economic and financial security of agricultural enterprises on the basis of the received calculations and their comparison with normative values.

Key words: economic security, financial security, agricultural enterprises, financial condition, financial sustainability.